

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์โลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ หลังยุคสงครามเย็นระหว่างโลกเสรีหรือทุนนิยม กับคอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยม ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งเรื่องความแตกต่างในสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และคุณภาพทางการเมืองการปกครองทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีผลต่อความคิดความหวังของคน สถานการณ์เปลี่ยนแปลงเป็นการเผชิญหน้าระหว่างมหาอำนาจกับกลุ่มต่อต้าน ซึ่งใช้ความเชื่อความศรัทธา ความแตกต่างของเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมมาเป็นเงื่อนไขในการทำสงครามในรูปแบบสงครามก่อการร้าย เพราะไม่สามารถทำสงครามเต็มรูปแบบได้ เพราะค้ำยันทางด้านอาวุธยุทธโศปกรณ์ และเทคโนโลยี มีผลกระทบต่อความมั่นคงในหลายภูมิภาคของโลกและรวมถึงพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ประคอง เตกฉัตร, 2547)

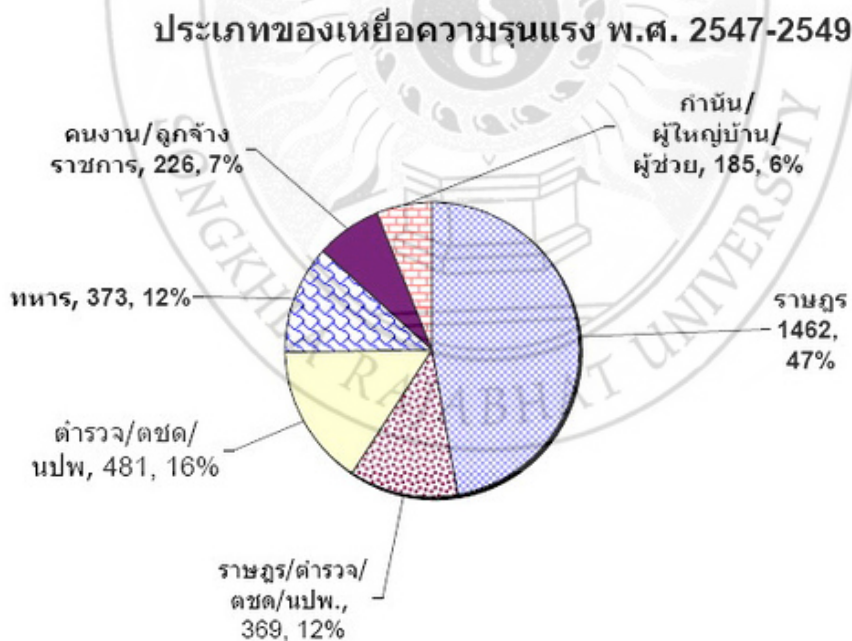
สภาพของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ประกอบด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ ในด้านการดำรงชีวิต ด้านเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี สังคม วัฒนธรรม ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาพูด เขียน การดำรงชีวิตเป็นสังคมมุสลิมที่ใช้วัฒนธรรมอิสลาม มีวิถีชีวิตเฉพาะที่แตกต่างจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายนำมาอ้างเพื่อปลุกกระแสต่อต้านอำนาจรัฐและก่อความไม่สงบในรูปแบบต่าง ๆ มาโดยตลอด (ประคอง เตกฉัตร, 2547)

สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัจจัยภายในที่เป็นเงื่อนไข จากความแตกต่างของเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม เอื้อให้กลุ่มขบวนการต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศแสวงหาผลประโยชน์จากการแอบอ้างความเชื่อทางศาสนาประกอบกับสภาพพื้นที่พรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซียง่ายต่อการหลบหนีหลังจากก่อเหตุร้ายสำหรับเหตุการณ์ภายนอกที่ก่อให้เกิดกรณีรุนแรงขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากเหตุการณ์ในตะวันออกกลางต่อต้านชาติตะวันตก คือ ประเทศสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร ประกอบกับมีเงื่อนไขการที่ทหารไทยไปร่วมฟื้นฟูประเทศอิรัก เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมี

เหตุผลมาจาก กลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น กลุ่มอิทธิพลทางการเมือง และการไม่สามารถแก้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นซ้ำซาก (ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี, 2549)

จากสภาพการณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในปัจจุบัน มีลักษณะต่างหน่วยต่างทำ การควบคุมบังคับบัญชาและติดต่อสื่อสารขาดประสิทธิภาพ การทำงานเป็นการตั้งรับ ไม่มีการปฏิบัติงานในเชิงรุก ทำให้ข้าราชการเสียวัว ประชาชนไม่มั่นใจ เพราะในช่วงที่ผ่านมาตัวเลขของผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ในระยะตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 ถึงเดือนมีนาคม 2550 เป็นระยะเวลา 3 ปี 2 เดือน ได้เกิดเหตุการณ์ขึ้น 5,538 ครั้ง ยังผลให้มีผู้เสียชีวิต 1,759 ราย และบาดเจ็บ 2,572 ราย (ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี 2549)

จากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป้าหมายในการก่อความรุนแรง คือ ราษฎรซึ่งตกเป็นเหยื่อหรือเป้าของการทำร้ายร้อยละ 47 ของเหยื่อแห่งความรุนแรงทั้งหมด ตำรวจ ทชด. ประมาณร้อยละ 16 ของเหยื่อแห่งความรุนแรงทั้งหมด เจ้าหน้าที่ทหารเป็นเป้าหมายอันดับ 3 หรือร้อยละ 12 ของเหยื่อแห่งความรุนแรงทั้งหมด นอกจากนี้แล้วเป้าของการโจมตียังเป็นคนงาน ลูกจ้างของทางราชการหรือผู้ที่ทำงานให้รัฐรวมทั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี , 2549)

ภาพที่ 1 ประเภทเหยื่อของความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2547 – 2549

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังเชิงองค์ความรู้สถานการณ์ภาคใต้ www.deepsouthwatch.org

หมายเหตุ : ราษฎร/ตำรวจ/ตชด./นปพ. หมายถึง เหยื่อแห่งความรุนแรงที่เป็นตำรวจ ทชด.และนปพ.ที่ถูกทำร้ายนอกการปฏิบัติหน้าที่

ในการรักษาความสงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทางรัฐบาลได้ให้กองทัพจัดกำลังพลผลัดเปลี่ยนเข้าไปในพื้นที่ เพื่อรักษาความสงบ และช่วยคุ้มครองประชาชน ข้าราชการ สถานที่ราชการ บ้านเรือนประชาชน ซึ่งเป็นหน้าที่ของทหารที่ต้องกระทำ แต่ในการเข้าไปอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ ซึ่งต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ต้องมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ หากร่างกายพร้อมที่จะปฏิบัติงาน แต่สภาพของจิตใจไม่พร้อมทำให้ขาดความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ได้

สุขภาพทางจิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวบอกลักษณะคุณภาพของการปฏิบัติหน้าที่ เพราะจิตใจเป็นตัวบังคับกายให้ทำ หากจิตไม่พร้อมจะทำให้ร่างกายเกิดการอ่อนล้า ดังนั้นทหารที่เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีสภาพจิตใจที่พร้อม แต่สภาพของจิตใจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา จะมองเห็นสภาพของจิตใจทางการประพุดติ ปฏิบัติ และจากการสอบถามเท่านั้น แต่พฤติกรรมของคนมีการเสแสร้งซ่อนเร้นได้เมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่น

ในสภาพปัจจุบันสุขภาพจิตของทหารในพื้นที่เสี่ยงภัยมีความเครียด ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ในพื้นที่ที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่ ต้องอยู่ในพื้นที่ต้องระมัดระวังตัวเอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ได้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชา พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบให้ดีที่สุด จึงเป็นภาวะเครียดที่ทหารทุกคนได้รับ และการอยู่ในพื้นที่เสี่ยงทหารทุกคนจะมีวิธีจัดการความเครียดแตกต่างกันตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ เช่น การเล่นกีฬาในเวลาว่าง การอ่านหนังสือเขียนจดหมาย ถึงทางบ้าน เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าทหารในพื้นที่เสี่ยงมีความเครียดในเรื่องใด ระดับใดและมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร

ดังนั้น ในการศึกษาความเครียดในการปฏิบัติงานของทหารในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงต้องใช้วิธีการตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบความเครียด ทหารที่กำลังปฏิบัติหน้าที่และทหารที่เคยปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อหาแนวทางการจัดและแก้ไขความเครียดให้ทหารมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของทหารทุกคน และฟื้นฟูสภาพจิตใจของทหารหลังการปฏิบัติหน้าที่

ผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นทหารนายหนึ่ง จึงต้องการศึกษาความเครียดของทหารในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการจัดการความเครียดของทหารในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่ามีวิธีการจัดการความเครียดอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเครียด และวิธีการแก้ปัญหาความเครียดในปัจจุบันของทหารที่ปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเครียด ในการปฏิบัติงานของทหารที่ปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อเสนอแนะยุทธศาสตร์ การแก้ปัญหาความเครียดของทหารที่ปฏิบัติงาน ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

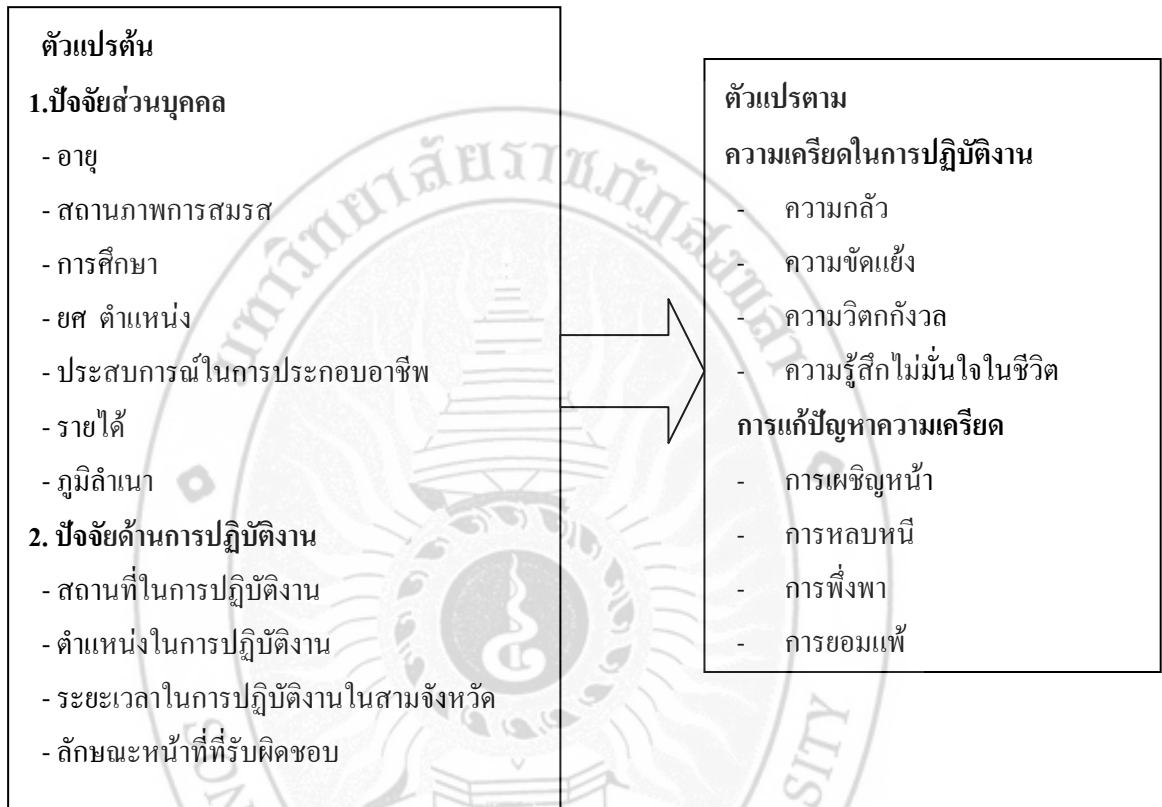
1. เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่สร้างจิตวิทยาของทหารในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. สามารถนำแนวทางการสร้างยุทธศาสตร์ ในการแก้ปัญหาความเครียดของทหารไปใช้ในพื้นที่เสี่ยงอื่น ๆ
3. นำปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของทหารในพื้นที่เสี่ยงมาบรรจุ ในแผนงานทางจิตวิทยาของทหาร
4. สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาความเครียดและการสร้างสมานฉันท์

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความเครียดของทหารในการปฏิบัติงานในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน และทหารที่เคยปฏิบัติหน้าที่พื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของทหารมณฑลทหารบกที่ 42 ค่ายเสนาณรงค์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของทหารในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนเสนอแนะยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความเครียดในการปฏิบัติงาน ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในทหารระดับปฏิบัติการ สังกัดมณฑลทหารบกที่ 42 ค่ายเสนาณรงค์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 316 นาย และทหารระดับผู้บังคับกองพันผู้บังคับกองร้อย จำนวน 6 นาย โดยมีระยะเวลาทำการวิจัย 6 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2550 ถึงเดือนมีนาคม 2551

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของทหารในพื้นที่ สยามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ซึ่งจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ตั้ง สมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. อายุ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับความเครียดและการแก้ปัญหาคความเครียดในการปฏิบัติงาน
2. สถานภาพการสมรส การศึกษา ยศ ตำแหน่ง ภูมิลำเนาต่างกันมีระดับความเครียดและวิธีการแก้ปัญหาคความเครียดในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
3. สถานที่ในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งในการปฏิบัติงานและลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบต่างกัน มีระดับความเครียดและวิธีการแก้ปัญหาคความเครียดในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

4. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์กับความเครียดและวิธีการแก้ปัญหาความเครียดในการปฏิบัติงาน

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ พื้นที่ที่เกิดปัญหาความไม่สงบ หรือเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ในสามจังหวัด ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

ความเครียดในการปฏิบัติงาน หมายถึง สภาพของจิตใจในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ของทหารระดับปฏิบัติการ และระดับผู้บังคับบัญชาสังกัดมณฑลทหารบกที่ 42 ค่ายเสนาณรงค์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ความก้าวหน้ามั่นคงในการทำงาน หมายถึง การได้รับการเลื่อนระดับให้สูงขึ้น และมีงานทำตลอดจนกระทั่งเกษียณอายุราชการ

ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ หมายถึง ระยะเวลาประสบการณ์ที่ผ่านมาในการเป็นทหาร เช่น การสู้รบ การปราบปรามผู้ก่อการร้าย

ความกลัว หมายถึง สภาพของจิตใจของทหารที่กังวลกับเหตุการณ์รอบตัวที่อาจเกิดขึ้นแบบจับพลัดขณะปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความขัดแย้ง หมายถึง การกระทำ / ความคิดตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปที่ไม่สามารถเข้ากันได้ หรือกระทำด้วยกันได้

ความเชื่อมั่นในศักยภาพ หมายถึง ความมั่นใจในความสามารถในการปฏิบัติงานของทหารในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้